

PÕHJA-SAKALA VALD

Põhja-Sakala valla arengukava

2022-2026

Sisukord

Põhja-Sakala valla arengukava aastateks 2022–2026	3
Valla arenguvisioon	4
1 Valla valitsemine	5
Visioon	5
Strateegilised eesmärgid	5
Mõõdikud	6
Tegevused	6
2 Haridus	7
Visioon	7
Strateegilised eesmärgid	7
Mõõdikud	7
Tegevused	8
3 Noorsootöö ja sport	9
Visioon	10
Noorsootöö strateegilised eesmärgid	10
Sporditöö strateegilised eesmärgid	10
Mõõdikud	10
Noorsootöö tegevused	10
Spordi tegevused	11
4 Kultuur, külaliikumine ja kodanikuühendused	12
Visioon	13
Strateegilised eesmärgid	13
Mõõdikud	13
Tegevused	13
5 Sotsiaalne turvalisus ja tervishoid	14
Visioon	15
Strateegilised eesmärgid	15
Mõõdikud	16
Tegevused	16
6 Ettevõtluskeskkond	17
Visioon	17
Strateegilised eesmärgid	17
Mõõdikud	17
Tegevused	17
7 Taristu ja elukeskkond	18
Visioon	19
Strateegilised eesmärgid	19
Mõõdikud	19
Tegevused	19
8 Arengukava elluviimine, seire ja ajakohastamine	20
Vastutus	20
Arengukava elluviimine jaseire	20
Arengukava ajakohastamine	20

Põhja-Sakala valla arengukava aastateks 2022–2026

Valla arengukava on valla eluvaldkondade arengueesmäärke ja nende saavutamist kavandav dokument. Arengukavale lisatud eelarvestrateegia annab valla võimaluste rahalised orientiirid arengukavas kavandatud tegevuste realiseerimiseks.

Vastavalt kohaliku omavalitsuse korralduse seadusele peavad arengukava ja eelarvestrateegia hõlmama iga aasta 15. oktoobri seisuga vähemalt nelja eelseisvat eelarveaastat.

Põhja-Sakala valla arengukava ja eelarvestrateegia koostamine algatati Põhja-Sakala Vallavolikogu 29.03.2018 otsusega nr 46. Arengukava ja eelarvestrateegia muutmine algatati Põhja-Sakala Vallavolikogu 03.03.2022 otsusega nr 36. Arengukava on koostatud aastateks 2022-2026 ja eelarvestrateegia aastateks 2022-2026 eesmärgiga tagada järgnevatel aastatel erinevate valdkondade tasakaalustatud ja jätkusuutlik areng. Arengukava ja eelarvestrateegia koostamise käigus korraldati visioonikonverents töörühmadele ja veebiküsitlus vallaelanikele, toimusid arutelud valla juhtidega ja valdkondlike töörühmade kohtumised erinevate huvirühmadega. Piirkonnakeskustes Kõos, Kõpus ja Võhmas ning vallakeskuses Suure-Jaanis toimusid arengukava ja eelarvestrateegia avalikud arutelud.

Dokumendi koostamist koordineeris arendus- ja hankespetsialist Tiiu Umal, konsultandina osales Margus Nurk, valla profiili koostas Geomedia konsultant Rivo Noorkõiv.

Arengukava keskmes on parimate eelduste loomine valla elanike heaoluks ja Põhja-Sakala valla kehtlikuks arenguks. Valla jaoks olulisemad väljakutsed on toimetulek rahvastiku vähenemise ja vananemise trendiga Eestis ning ühinemisejärgse tasakaalustatud piirkondliku arengu saavutamine. Arengu kavandamise ja eelarveliste võimaluste koostööla paremaks tagamiseks on esmakordselt valla arengukava ja eelarvestrateegia koondatud ühte dokumenti.

Põhja-Sakala valla eesmärgiks on pakkuda kaasaegset elukeskkonda, kus on olemas ettevõtlikkust väärtustav ettevõtluskeskkond, kvaliteetne haridusvõrk, innovaatiline ja kaasav omavalitsus, kõigile vanusegruppidele tuge ja toimetulekut kindlustav sotsiaalhoolekanne ning kaasaegsed terviseedendamise, sportimise ja vaba aja veetmise võimalused.

Valla arenguvisioon

Õnnelike inimestega, hooliv, kaasav, toimekas ja kaunis vald, kus on rõõm elada.

Arengukavas on sõnastatud seitsme põhilise valdkonna strateegilised eesmärgid. Iga eesmärgi järel on välja toodud mõõdikud tulemuste hindamiseks ja seejärel peamised ülesanded tulemuste saavutamiseks. Konkreetsed tegevused, vastutajad ja tähtajad kirjutatakse lahti regulaarselt uuendatavas tegevuskavas.

Mõisted:

Valla arengukava on omavalitsusüksuse pikaajalisi eesmärke määrav ja nende elluviimiseks tegevusi kavandav dokument.

Eelarvestrateegia on strateegiline dokument, mis seob omavahel strateegilised eesmärgid ja prioriteedid ning rahalised võimalused.

Valla profiil on arengukava lisa, milles esitatakse ülevaade valla looduskeskkonna, majandusliku, sotsiaalse ja kultuurilise keskkonna ning omavalitsuse teenuste kohta.

Arengukava ja eelarvestrateegia seire on nendes dokumentides kirjeldatud eelneva kalendriaasta eesmärkide ja tegevuste täitmise jälgimine.

Mõõdik on arvnäitaja või hinnang seisundile, mis näitab kavandatud eesmärgi täitmist. Arengukava eesmärkide ja eelarvestrateegia täitmist mõõdetakse arengukavas kirjeldatud mõõdikute abil.

Piirkonna all mõistetakse Põhja-Sakala vallaks ühinenud omavalitsuste alasid - Kõo piirkond, Kõpu piirkond, Suure-Jaani piirkond ja Võhma piirkond.

Paikkond on elanike ühtsustundel ja piirkondlikul samastumisel põhinev väiksem piirkond, mille elanikud kasutavad teenuste kättesaamiseks enam-vähem samu keskusi. Viljandi maakonna teemaplaneeringus "Maakonna sotsiaalne infrastruktuur 2009-2015" eristatakse Põhja-Sakala vallas 8 paikkonda (Kõo, Kõpu, Olustvere, Suure-Jaani, Sürgavere, Tääksi, Vastemõisa ja Võhma). Põhja-Sakala valla asulate jagunemine paikkondadesse on ära toodud valla profiili lisa 1.

1 Valla valitsemine

2017. aasta oktoobris toimus nelja omavalitsuse – Kõo, Kõpu ja Suure-Jaani valla ning Võhma linna – vabatahtlik ühinemine. Ühinemisleping ja pärast valimisi kõigi osapoolte vahel sõlmitud Hea tahte kokkulepe Põhja-Sakala valla juhtimiseks ja arendamiseks annavad hea eelduse koos jätkamiseks.

Vallavalitsuses jätkab tööd spetsialiste kõigest ühinenud omavalitsustest – on võimalik kasutada meie tublide inimeste senist kompetentsi ja kogemusi. Ühinenud omavalitsuses on ametnikel ja töötajatel võimalik kitsamalt spetsialiseeruda ja oma valdkonnas pädevust tõsta. Samas vajab ühise omavalitsuse struktuur korrastamist nii vallavalitsuse kui hallatavate asutuste tasandil. Vastuvõtmist ootavad paljud ühised korrad ja regulatsioonid. On vaja saada ülevaade vallavarast ja hinnata selle edaspidise kasutamise vajadust.

Tehnoloogia areng on tõstnud inimeste valmisolekut kasutada e-teenuseid, mis tingib nende arendamise vajaduse. Puhta looduse, hea ligipääsetavuse ja arenenud taristuga piirkond võimaldab siin elada ja tööd teha. Kahanev rahvaarv ja vananev elanikkond tingib avaliku teenuse muutumist. On vaja paindlikku lähenemist ja inimkesket ühendatud teenust n-ö koju kätte.

Inimesed on valla juhtimisse kaasatud läbi külade ja kogukondade ümarlaua. Olulised partnerid vallale on valdkondade eestvedajad, tegutsejad, tööandjad ja töötajad. Oluline on koostöö naaberomavalitsustega ja piirkondlike arendusorganisatsioonidega. Järjest rohkem on võtmeküsimuseks hallatavatele asutustele heade juhtide ja vallavalitsusse kompetentsete ametnike leidmine ning sädeinimeste ja juhendajate-treenerite hoidmine.

Välissuhtluses on aastaid tehtud tulemuslikku koostööd. Kõo vallal olid sõprussuhted Noraga Rootsisis, Fladungeniga Saksamaal ja Hõnega Itaalias. Kõpu vallal olid sõprussuhted Iszkaszentgyörgy vallaga Ungaris ja Suure-Jaani vallal olid sõprussuhted Jokioise vallaga ja Ulvila linnaga Soomes, Hajnowka linnaga Poolas ning Ukrainka linnaga Ukrainas.

Piirkonnal on positiivne maine, aga valla ühise kuvandi kujundamisega on vaja tegeleda.

Visioon

Usalduslikku koostööd tegev, inimesekeskne, läbipaistev, optimaalse struktuuriga, tasakaalustatud ja valda kui tervikut arvestav vallajuhtimine.

Strateegilised eesmärgid

1. Avalik teenus on paindlik, lihtne ja inimesekeskne ning kättesaadav igapähele.
2. Positiivse identiteedi arendamisel on arvestatud toimivaid väärikaid traditsioone.
3. Optimaalne ja toimiv organisatsioon. Ametnikud ja töötajad on motiveeritud ning oma ala professionaalid.
4. Usalduslik koostöö valla sisemises ning välises koostöös.
5. Spetsialistide ja hallatavate asutuste tulemuslik juhtimine.

Valla juhtimine on kujundatud mitmekihilise valitsemisena, kus väärtustatakse valla keskset strateegilist juhtimist ning avalike teenuste osutamist ja korraldamist võimalikult piirkondlikul tasandil.

Mõõdikud

Valla arengu mõõdikud

- Elanike arv
- Maksumaksjate arv
- Keskmine brutosissetulek
- Tööhõive+ määr
- Tööturusurve indeks
- Tulubaas

Valla valitsemise mõõdikud

- Rahulolu teenustega (perioodiline rahuloluküsitlus, sh elanike, vallateenistujate ja hallatavate asutuste töötajate hulgas)
- E-teenuste arv ja nende kasutajate arv
- Valitsemiskulude osakaal valla eelarvest
- Töötajate rahulolu töökorraldusega (rahulolu uuringu põhjal)
- Toetuste osakaal investeringutes vähemalt Eesti nelja aasta keskmisel tasemel

Tegevused

1. Vajalike uute e-teenuste väljaselgitamine, -töötamine ja rakendamine/kommunikeerimine. Ühendatud teenuse disain ja arendamine.
2. Kord aastas organisatsiooni toimivuse hindamine, vajalike muudatuste elluviimine ja järjepidev tagasisidestamine.
3. Organisatsioonikultuuri arendamine, mainekujunduse olulisuse selgitamine ja ühtsete reeglite järgimine. Edulugude järjepidev kajastamine.
4. Ühtse infosüsteemi loomine.
5. Huvitatute kaasamine otsuste ettevalmistamise etapis.
6. Väliskoostöö järjepidev arendamine.
7. Personali arendamine ja koolitus.
8. Motivatsioonisüsteemi väljatöötamine ja rakendamine.
9. Kaasava eelarve rakendamine aastast 2019.

2 Haridus

Haridusvaldkonna arendamise aluseks on Põhja-Sakala valla hariduse arengukava 2020-2025, kus käsitletakse alusharidust, põhiharidust, üldkeskharidust, kutseharidust, huviharidust ja täiskasvanuharidust. Hariduse sisu, korralduse ja kvaliteedi hindamisel lähtutakse nüüdisaegsest õpikäsitusest.

Valla alushariduse võrgustikku kuulub kaheksa lasteaeda, neist kaks on koolide koosseisus. Kodulähedane üldharidus on kättesaadav kõikides haridusastmetes. Vallas on viis põhikooli, mis asuvad Kiriveres, Kõpus, Olustveres, Suure-Jaanis ja Võhmas. Lahmuse Koolis viiakse läbi toimetulekuõpet, lihtsustatud õpet ja õpet õpilastele, kes riikliku õppekava järgi õppides vajavad eri- või tõhustatud tuge ja neil on püsiv õpiraskus. Keskharidust saab omandada Suure-Jaani Gümnaasiumis. Riigikoolina pakub kutseõppe võimalusi Olustvere Teenindus- ja Maamajanduskool. Hariduskulude osakaal valla põhitegevuse kuludest 2018. aastal oli 57,6 protsenti.

Vallas tegutseb kaks huvikooli – Suure-Jaani Huvikool (klaveriõpe, lauluõpe, mudilaste ja noorte teater, muusikaliõpe, muusikalugu, solfedžo, trummiõpe, kitarriõpe, malering, tehnikaring, robotika, vibutreening, kunstiring) ja Võhma Muusikakool (klaver, viiul, kitarr, plokkflööt, saksofon, kannel, hääleseade, klaverisaade, lisapill). Huvihariduse kättesaadavuse oluliseks lülks on vallapoolne transpordi võimaldamine õppuritele, kelle elukoht on koolist kaugemal ning kellel ei ole sobivatel aegadel ühistranspordi kasutamise võimalust.

Suure-Jaani Koolil on kaks tegutsemiskohta, mille arendamine ja kaasamine on väljakutse nii omavalitsusele kui kohalikule kogukonnale. Jätkub huvigruppide vaheline koostöö ja sisuline arutelu tegutsemiskohtade jätkusuutlikkuse küsimuses.

Visioon

Vallas võimaldatakse igale lapsele tema arengut toetav kvaliteetne haridus, mis loob eeldused edukaks eneseteostuseks ja elukestvaks õppeks.

Strateegilised eesmärgid

1. Igale lapsele on tagatud võimalus alushariduse omandamiseks koolieelses lasteasutuses.
2. Valla koolides õppivad lapsed saavad nende võimeid, oskusi, andekust ja isikuomadusi parimal määral arvestava põhihariduse.
3. Õpilased asuvad peale põhihariduse omandamist edasi õppima järgmisel haridustasemel.
4. Õppevara ja -keskkond vastavad põhikooli- ja gümnaasiumiseaduses, koolieelse lasteasutuse seaduses ning õppekavades välja toodud nõuetele.
5. Kõigis haridusasutustes on tugiteenused kättesaadavad.
6. Õppijatele on loodud mitmekesised ja paindlikud huvitegevuse ja huvihariduse võimalused.
7. Haridusasutuste arendamine kogukondliku elu keskustena.
8. Haridusasutuste arendamine vastavalt valla hariduse arengukavale.
9. Kõigis haridusasutustes töötavad kvalifitseeritud õpetajad.

Mõõdikud

- Kõik valla kooliealised lapsed täidavad koolikohustust
- Riiklike rahulolu-uuringute tulemused on vähemalt Eesti keskmise tasemel
- Riiklike eksamite tulemused on vähemalt Eesti keskmise tasemel
- Õpilaste arvu muutus kõikides kooliastmetes ja koolides

- Põhihariduse järgselt asub edasi õppima vähemalt 95% õpilastest
- Valla huvikoolides õppijate arv on kokku vähemalt 120
- Aastal 2025 vastavad 100% koolis töötavatest õpetajatest õpetajate kvalifikatsiooninõuetele

Tegevused

1. Tänapäeva nõuetele vastava, turvalise ja arendava õpikeskkonna loomine kõigis haridusasutustes.
2. Digipädevuste arendamine.
3. Lasteaedade ja koolihoonete renoveerimine.
4. Lasteaiakohtade tagamine.
5. Lasteaedadele mõeldud ülevallaliste tegevuste ja konkursside korraldamine.
6. Tugiteenuste vajaduse kaardistamine ja haridusasutuste tugispetsialistide ametikohtade loomine.
7. Õpilaste motiveerimine ja valikuvõimaluste laiendamine: ülevallaliste õpilasvõistluste ja -sündmuste korraldamine, õpilaste individuaalsete vajaduste toetamine, edukate õpilaste tunnustamine.
8. Õpetajate motivatsiooni ja professionaalse enesearendamise toetamine.
9. Huviharidusega seotud õpilastranspordi korraldamine.
10. Laste ja noorte huvihariduse korraldamisel kaasatakse aruteluks ja rahastuse otsustamiseks kõik osapooled.

3 Noorsootöö ja sport

Noorsootöö

Vallas on noorsootöö oluline valdkond, mille peaesmärgiks on võimalikult mitmekesiste huvi- ja vabaajategevuste võimaluste loomine ning noorte teadlikkuse suurendamine ja aktiivne kaasamine lähtudes noorte tegelikest vajadustest, huvidest ja soovidest. Selleks on vajalik kogu vallas tehtava noorsootöö taseme ühtlustamine ja hea kvaliteedi tagamine. Eraldi vallavalitsuse hallatava asutusena tegutseb Suure-Jaani avatud Noortekeskus, mille koosseisu kuuluvad struktuuriüksustena Paala, Sürgavere, Vastemõisa ja Võhma noortekeskused ning Tääksi, Kõo ja Kõpu noortetoad. Suure-Jaani Noortekeskus on MTÜ Eesti Avatud Noortekeskuste Ühenduse liige.

Noortele on kättesaadavad mitmekesised huvihariduse ja -tegevuse võimalused. Vald toetab kõiki spordi-, muusika- ja huvikoolides õppivaid lapsi. Et pakkuda noortele võimalikult erinevaid vaba aja veetmise võimalusi, toetatakse erinevate noortega tegelevate ühenduste tegevust ja soodustatakse nende koostööd. Vald toetab projekte, mis on suunatud huvihariduse ja noorsootöö sisulisele ning materiaalsele arendusele ning lastele ja noortele. Oluline on valla toetus noorte suvelaagrite ja -ürituste programmi elluviimisel, sealhulgas toetatakse ka noorte töö- ja puhkelaagrite tegevust. Valla noortel on väga head võimalused sportlikuks vabaajaveetmiseks, sest vallas on palju spordirajatise ning rohkete võimalustega vabaajaväljak Suure-Jaani noortekeskuse territooriumil. Suure-Jaani noortekeskuse hoone on tervikuna renoveeritud ning pakub väga palju erinevaid tegevusvõimalusi erinevatele huvigruppidele. Noorsootööd koordineerib abivallavanem, noortekeskuste tegevust Suure-Jaani noortekeskuse juhataja ning lisaks juhendavad noortekeskustes tegevust noorsootöötajad. Pilistveres on noored enda hoole alla võtnud Pilistvere kogudus, tegeledes ka sotsiaalse ettevõtlusega, milles noored saavad kaasa lüüa.

Sport

Vallas on väga hea sportimisvõimaluste kättesaadavus – valla hallata on kuus võimlat, lisaks on valla territooriumil Lahmuse kooli ja Olustvere TMK võimlad. Uudse võimalusena on vald rajanud Suure-Jaani Tervisekoja, kus on kolme rajaga ujumisbassein ja jõusaal. Vallas oli 2018. aasta seisuga kokku 55 spordirajatist, tegutses kuusteist spordiklubi. Kõikide valla spordiobjektide andmed on kantud spordirajatiste riiklikusse registrisse. Välja on töötatud ühtne spordisüsteem ja sporditöö koordineeritud juhtimine, igal aastal koostatakse valla spordikalender. Tagatud on valla spordiürituste korraldamise finantseerimine, jätkatakse noortesporti toetamist ning arendamist. Vallas korraldatakse hulgaliselt nii maakondlikke kui ka vabariiklikke spordivõistlusi. Vald toetab nii spordiklubide tegevust, rahvasporti kui ka esindusvõistkondade ja tippspordlaste osalemist maakondlikel, vabariiklikel ja rahvusvahelistel võistlustel. Omavalitsus toetab spordiklubisid, kus lapsi juhendavad litsentseeritud treenerid. Vastavalt võimalustele toetatakse kohalikku initsiatiivi sportimisvõimaluste parandamiseks ja tervisespordi ürituste korraldamiseks. Suure-Jaani staadion on renoveeritud 2021. aastal, eesmärgiks on kujundada sellest Põhja-Viljandimaa esindusstaadion. Vajalik on valla koolihoonete juures asuvate staadionite ja külade spordiplatside ning terviseradade ja virgestusalade järjepidev korrastamine, vajadusel uute rajamine. Et edendada liikumisharrastusi ning populariseerida jalgratate kasutamist, on vaja jätkata kergliiklusteede rajamist. Piisavalt ei jätku rahalisi vahendeid piirkondlike spordirajatiste renoveerimiseks ning korrastamiseks.

Visioon

Vallas on aktiivsed, sportlikud, ettevõtlikud, kultuursed ja kodukohta hindavad noored.

Iga valla elanik saab oma vajadustest, huvidest ja eest lähtuvalt aktiivselt osaleda valla spordielus.

Noorsootöö strateegilised eesmärgid

1. Noored osalevad ise aktiivselt oma vaba aja korraldamises.
2. Noortele vallas pakutav tegevus, sealhulgas huviharidus on tasemel ja nende soove arvestav.
3. Vallas on aktiivselt toimivad ja mitmekülgseid võimalusi pakkuvad noortekeskused.
4. Suvine valla laste- ja noortelaagrite programm rahuldab erinevas eas noori.
5. Koostöö lastevanematega, MTÜ-dega ja noorteorganisatsioonidega noorsootöö arendamisel on heal tasemel.
6. Rahvusvahelised sidemed on loodud ja koostöösuhteid arendatakse järjepidevalt.

Sporditöö strateegilised eesmärgid

1. Kogu valla territooriumil on elanike vajadusi rahuldavad korrastatud spordiobjektid.
2. Piirkondlike, vabariiklike ja rahvusvaheliste võistluste, treeninglaagrite ning muude spordiürituste läbiviimine on heal tasemel ja inimeste huve arvestav.
3. Erinevate spordiklubide, MTÜ-de ja vallavalitsuse vahel toimib vastastikku toetav koostöö.
4. Kvalifitseeritud treenerite täiendkoolitus on järjepidev.
5. Valla sportlastel on aktiivsed piirkondlikud, vabariiklikud ja rahvusvahelised kontaktid.
6. Valla noorte- ja harrastussportlaste tervislik seisund on hea ning järjepidevalt tegeletakse terviseedendusega.
7. Tervisesport on populaarne ning harrastussportlaste arv suureneb.
8. Operatiivne spordiinfo on kõigile huvitatutele kättesaadav erinevate meediakanalite abil.

Mõõdikud

- Inimeste hõivatus (inimeste osakaal valla elanikest, kes osalevad sporditegevuses)
- Noorte hõivatus (noorte osakaal vallas elavatest noortest, kes osalevad noorteüritustel)
- Toetust saanud projektide arv
- Rahvusvaheliste spordiürituste arv, mida vallavalitsus korraldab ja kus valla sportlased osalevad
- Üle-eestiliste spordiürituste arv, mida vallavalitsus korraldab ja kus valla sportlased osalevad
- Litsentsiga treenerite arv
- Harrastussportlaste arv

Noorsootöö tegevused

1. Suure-Jaani Noortekeskus juhib kõigi noortekeskuste tööd. Kõik noortekeskused töötavad Suure-Jaani noortekeskuse filiaalidena.
2. Noorsootööga kaasatud noorte arvu suurendamine. Noorteühenduste tegevuse toetamine, Põhja-Sakala valla noortevolikogu moodustamine ja võimaluste leidmine noortejuhtide motiveerimiseks.
3. Koostöö parendamine MTÜ-dega, koolide huvijuhtidega ja lapsevanematega.

4. Noorteinfo parema leviku tagamine.
5. Huvikoolides õppivate laste toetamine.
6. Erinevates noorteprogrammides ja -projektides aktiivne osalemine ning noorte omaalgatuse toetamine. Noorte õigusrikkumisi ennetavates preventiivsetes programmides osalemine.
7. Karjäärinõustamise teenuse ja tööelu tutvustavate tegevuste arendamine.
8. Traditsioonilised ettevõtmised koostöös kogudustega.

Spordi tegevused

1. Spordiinfo pidev uuendamine ja operatiivne kajastamine erinevate meediakanalite abil. Valla iga-aastase spordikalendri koostamine silmas pidades kõikide alade arengut ja sellele vastavalt spordiürituste organiseerimine.
2. Spordirajatiste ja -objektide korrastamiseks ning vastavalt vajadusele uute objektide rajamine. Olemasolevatele spordibaasidele optimaalse rakenduse leidmine.
3. Talispordivõimaluste parandamiseks vajaliku tehnika kasutuselevõtt kogu vallas.
4. Koostöös spordiklubidega erinevate koolituste, õppepäevade, tervisespordiürituste ja kampaaniate läbiviimine liikumisharrastuse ja terviseedenduse propageerimiseks.
5. Koostöö ettevõtjate, spordiklubide ja lastevanematega noortesporti arendamiseks.
6. Tihe koostöö valla koolide kehalise kasvatusõpetajatega, treeneritega, spordiklubidega, spordikoolide ja -alaliitudega sporditegevuse arendamiseks.
7. Treenerite motiveerimine ja toetamine treenerilitsentsi omandamiseks.
8. Erinevate piirkondlike, vabariiklike ja rahvusvaheliste spordivõistluste ning treeninglaagrite organiseerimine.
9. Noorte- ja harrastussportlaste järjepidev tervisekontrolli suunamine.

4 Kultuur, külaliikumine ja kodanikuühendused

Kultuur

Valla kultuurielu on pikkade traditsioonidega, elav ja aktiivne.

Valla kultuuriasutused on liitmise teel ümber korraldatud. Moodustatud on Põhja-Sakala Kultuurikeskus, mille struktuuriüksustena jätkavad Paala Rahvamaja, Pilistvere Rahvamaja, Sürgavere Kultuurimaja ja Võhma Vaba Aja Keskus. Kõpu piirkonnas täidavad kultuurikeskuse rolli Suure-Kõpu mõis, Sakalamaa Turismikeskus (endine Kõpu külustuskeskus) ja Tipu Looduskool.

Vallas toimuvad järgmised tunnusüritused: heliloojatele Kappidele pühendatud Suure-Jaani Muusikafestival, Suure-Jaani järvepidu, Võhma Linna Päevad ja Kesk-Eesti laat, Kõpu Pizzafest, Põhja-Sakala valla laulu- ja tantsupidu, Pilistvere kihelkonnapäevad, piirkondlikud laadad ning lisaks hulgaliselt väiksemaid üritusi.

Valla kultuurikollektiivid osalevad aktiivselt maakondlikel, vabariiklikel ja rahvusvahelistel festivalidel, tantsu- ja laulupidudel ning muudel üritustel.

Vallas on riigile kuuluvad muuseumid (Mart Saare majamuuseum Hüpassaares ning Olustvere Teenindus- ja Maamajanduskooli muuseum), mittetulunduslikult tegutsev Johann Köleri muuseum Lubjassaares, muuseumitoad Sürgaveres, Kõpus ja Võhmas ning vallale kuuluv Põhja-Sakala Kultuurikeskuse valduses olev Heliloojate Kappide majamuuseum.

Valla rahvaraamatukogud on liitmise teel ümber korraldatud. Moodustatud on Põhja-Sakala Raamatukogu, mille struktuuriüksustena jätkavad Kõo, Kõpu, Olustvere, Paala, Sürgavere, Tääksi, Vastemõisa ja Võhma haruraamatukogud ning teeninduspunktid Koksveres ja Pilistveres. Lisaks on kooliraamatukogud Suure-Jaanis ja Võhmas.

Raamatukogudes on avalik internetipunkt ja tasuta WiFi leviala. Raamatukogud toimivad kogukonnakeskustena, kus lisaks põhiteenuste osutamisele korraldatakse erinevaid üritusi, tehakse koostööd teiste asutustega ning abistatakse raamatukogu kasutajaid IT-alaselt (e-teenused, teabe hankimine, dokumentide vormistamine jms).

Vallas tegutsevad Eesti Evangeelse Luterliku Kiriku Viljandi praostkonna Kõpu Peetri kogudus, Pilistvere Andrease kogudus ja Suure-Jaani Johannese kogudus ning Eesti Apostliku Õigeusu Kiriku Arussaare Issanda Taevaminemise kogudus ja Suure-Jaani Pühade apostlite Peetruse ja Pauluse kogudus ning Eesti Evangeeliumi Kristlaste ja Baptistide Koguduste Liidu Suure-Jaani Baptisti kogudus.

Külaliikumine ja kodanikuühendused

Vallas on 2 linna, 2 alevikku ja 70 küla. 2018. aasta seisuga on 22 külal valitud külavanem või esindaja. On mitmeid tugevaid külaseltse ja kodanikeühendusi, kes korraldavad kohalikku elu ning on võimalikud partnerid valla kultuurielu korraldamisel. Hea näitena kogukonna koostööst võib tuua Pilistvere kogukonda, kus toimivad käsikäes vabatahtlik töö, külaliikumine ning sotsiaalne ettevõtlus. Pikkade traditsioonidega on Kuhjavere Külaselts.

Mittetulundusliku tegevuse toetamiseks on vallas kehtestatud kord, mille alusel makstakse MTÜ-dele tegevustoetust, ühekordset toetust ja projektide kaasfinantseeringut.

Ühinemisjärgset omavalitsuse kaugenemist aitavad kompenseerida kogukondade aktiivne tegutsemine ja sädeinimesed, kes panustavad vabatahtlikult piirkonna arengusse.

Visioon

Valla mitmekesine kultuuri-, kogukonna- ja seltsitegevus hoiab kultuuripärandit ja kodukoha traditsioone ning loob head võimalused erinevate vajaduste, huvide ja vanusega elanikele.

Strateegilised eesmärgid

1. Väärtustatakse ja edendatakse üld- ja rahvakultuuri traditsioone.
2. Vallas pakutakse mitmekülgeid kultuuri harrastamise võimalusi.
3. Valla kultuuriobjektid ja vaatamisväärsused on renoveeritud ja heas korras.
4. KOV teeb koostööd MTÜ-de ja teiste mittetulundusühendustega. Külaliikumine, kogudused ja teised MTÜ-d toetavad valla positiivse maine kujundamist.
5. Mittetulundussektor pakub elanikele, ettevõtjatele ja omavalitsusele vajalikke teenuseid.
6. Igal külal või paikkonnal on tegus esindaja.
7. Küladel ja paikkondadel on kehtivad arengukavad.

Mõõdikud

- Üritustel osalevate inimeste arv
- Huviringide ja neis osalevate inimeste arv
- Laulu- ja tantsupeol osalevate kollektiivide arv
- Toetust saanud projektide arv
 - Külade arv, millel on külavanem või kontaktisik
 - Külade arv, millel on kehtiv arengukava
 - Aktiivselt tegutsevate ühenduste arv
 - Raamatukogu teenuste kasutajate arv

Tegevused

1. Valla suurürituste ja piirkondlike traditsiooniliste kultuuriürituste heatasemelise korraldamise ja toetamise jätkamine.
2. Kohaliku ajaloo ja pärimuse kogumine ja säilitamine.
3. Kultuuriasutuste hoonete ja laululavade renoveerimine, tehnilise pargi väljaarendamine ja kaasajastamine.
4. Suure-Kõpu mõisakompleksi arendamine Kõpu piirkonna kultuurielu keskuseks.
5. Raamatukogudes teenuste mitmekesistamine ja uute loomine.
6. Eesti keele ja kirjanduse säilimist tagavate raamatukogufondide kujundamine.
7. Koostöö jätkamine ja arendamine vallas tegutsevate mittetulundusühendustega. Vallavalitsuse poolt regulaarsete ümarlaudade korraldamine MTÜ-dele ja ettevõtjatele.
8. Külaliikumise info kajastamine valla lehes ja kodulehel.
9. Mittetulundusühendustele iga-aastase tegevustoetuse, projektidele kaasfinantseeringu ning ühekordsete toetuste maksmine. Kogukonnaühenduste, külade heakorrastamise ja kooskäimiskohtade (külaplatsid, majad, mänguväljakud, ujumiskohad, viidad) parendamise kaasfinantseerimine.
10. Vallas tegutsevate koguduste kultuuri- jm avalike funktsioonide toetamine.
11. Kogukonna eestvedajate tunnustamine.
12. Kogukonnateenuste vajaduse kaardistamine ja osutamine ühingute poolt.
13. Valla kultuuriasutuste töö analüüsimine ja vajadusel muudatuste tegemine.

5 Sotsiaalne turvalisus ja tervishoid

Sotsiaalne turvalisus

Sotsiaalhoolekanne

Valla sotsiaalhoolekande tugevuseks on sotsiaalhoolekandeesutuste ja toimiva sotsiaalsüsteemi olemasolu. Vallas on kaks üldhooldekodu: SA Lõhavere Ravi- ja Hooldekeskus, Pilistvere Hooldekodu ja üks segatüüpi päevakeskus Võhmas. Puudu on dementsetele sobiv hooldusteenus. Pilistvere Hooldekodu on renoveeritud 2020. aastal. Kõpu Hooldekodu rekonstrueeriti Kõpu Sotsiaalteenuste Keskuseks 2021. aastal.

Võhma Päevakeskuses osutatakse ülevallaliselt erihoolekandeteenuseid ja kohaliku omavalitsuse korraldatavaid sotsiaalteenuseid (koduteenus, sotsiaaltransporditeenus saatjaga, tugiisikuteenus täiskasvanutele ja peredele) ja avalikke tugiteenuseid ning on võimalused huvitegevusteks ja üritusteks. Päevakeskuse teenused on mõeldud erinevatele sihtgruppidele: eakad, puudega inimesed, psüühikahäirega inimesed ja teised valla inimesed, kes vajavad abi või nõustamist.

Piirkondades on toimivad eakate ühendused, külades on olemas sädeinimesed. Nii nendega kui ka kolmanda sektoriga koostööd tuleb parandada.

Hästi toimib koostöö teiste asutuste ja spetsialistidega, sealhulgas töötukassa, perearstide, piirkonnapolitseinike jt. Tõhustada tuleb võrgustikutööd ja ennetustegevusi. Registreeritud töötuid oli 2017. aasta jooksul 155 inimest. Aprill 2022. a seisuga oli töötuid 197. Osalise või puuduva töövõimega on vallas üle poolesaja.

Probleemiks on elamispindade puudus vabal üüritulul, nii peredele, noortele, abivajadusega isikutele kui ka eakatele. Osaliselt vajavad olemasolevad sotsiaalelamispinnad remonti. Eakate toimetuleku soodustamiseks ning iseseisvalt oma kodus elamise toetamiseks valmis 2021. aasta lõpus Võhma Kogukonnamaja (üürimaja sotsiaalmajanduslikult vähekindlustatud isikutele).

Puudu on tugiteenustest: intervallhooldus ja kodus hooldamine ehk omastehooldajatele puhkuse andmine, sotsiaaltransport, tugiisiku- ja isikliku abistaja teenus, võlanõustamine, psühholoog, logopeed, vaimse tervise teenused jt. Tõhustada on vaja abivajaduse märkamist ja ennetustööd suure abivajaduse ärahoidmiseks.

Osaliselt on vaja korrastada valdkonda reguleerivaid õigusakte, samuti on vaja parandada info kättesaadavust.

Eakate ja puudega inimeste hoolekanne

Puudega inimesi oli 31.12.2016 seisuga kokku 1031 inimest. Elanikkonna vananemisega kasvab vajadus eakatele mõeldud teenuste järele. Puudu on vaheetapp koduse hakkamasaamise ja hooldekodu vahel. Suure-Jaani piirkonnas on vajadus toetavate teenuste järele, eluruumid endaga toime tulevate, kuid ööpäevaringse järelevalve vajadusega inimestele ning mis täidaks ka turvakodu funktsiooni. Vajalik on korraldada piirkonnas mitmeid sotsiaalteenuseid: pesupesemise teenust, sauna kasutamise võimalust, sotsiaalabi jagamist, nõustamisteenust jmt. Mõelda tuleb koostööle Lahmuse kooliga: erivajadustega noored ja toetatud elamine, kogukonnas elamise teenus jmt. Koduteenusega on kaetud Kõo piirkond ning Võhma ja Suure- Jaani linn. Vajalik on päevakeskuses osutatavate teenuste laiendamine, sealhulgas erihoolekandeteenused, tugiisikuteenus täiskasvanutele.

Kõo ja Suure-Jaani piirkonnas toimivad nn kauplusringid, et võimaldada inimestel minna toidupoodi.

Perede ja laste hoolekanne

Lastega peresid oli 31.03.2017 seisuga vallas 828. Nõustamisteenused on kättesaadavad Viljandimaa Rajaleidjas, Viljandi Haiglas, töötukassas. Järjekorrad on pikad ning kiiresti abi saada ei ole võimalik. Peredele ja lastele tagatakse vajadusel tugiisikuteenus, asendushooldusteenused ja muud vajaminevad toetavad teenused.

Abivajadusega tegeletakse probleemi ilmnemisel, ennetustööd ei ole hetke võimekuse juures võimalik teha. Tõhustada on vaja võrgustikutööd, koostööd koolide ja lasteaedadega, suunaga ennetustööle ja probleemide ennetamisele ning õigeaegsele märkamisele.

Probleemiks on perevägivalda juhtumite arv. Lastekaitse spetsialistide töökoormus on kasvanud ning vajadus on kolmanda töötaja järele. Probleemistik on teravalt välja tulnud ka valla Heaolu- ja Terviseprofili koostamisel.

Koostööd tehakse noorsoopolitsei (sealhulgas alaealiste õigusrikkumiste küsimustes), piirkonnapolitsei, Sotsiaalkindlustusameti Lõuna piirkonnaga. Vajadus on tugispetsialistide järele nii peretöös kui ka koolides ja lasteaedades (psühholoog, eripedagoog, tugiisik, logopeed jt). Vallas antavad sotsiaaltoetused lähtuvad abivajadusest, lastele hüvitatakse prilliklaaside maksumus, 1. klassi astuvale lapsele on ette nähtud ranitsatoetus, vald maksab sünnitoetust. Raske ja sügava puudega lastele rahastatakse riigieelarvest ettenähtud rahaliste vahendite piires erinevaid vajaduspõhiseid tugiteenuseid. Puudu on vanemlust toetavatest tegevustest/teenustest, s.h vanemakoolitustest.

Ennetustöö vägivalda ennetamiseks kohalikul tasandil puudub. Lähisuhtevägivalda on olnud 2017. aasta jooksul 72 juhtu, osas olid pealtnägijaks ka lapsed. Osaleme MARAC programmis, mis tegeleb lähisuhtevägivalda ennetamisega. Suurenenud on teenuste ja nõustamise vajadus lahkuminevatele peredele ning hooldusõiguse vaidlusküsimuste arv. Puudu on perelõpetusteenusest ja perenõustamisest.

Tervishoid

Perearstide vastuvõtt toimub alates 2022. aasta juunist Suure-Jaanis, Olustveres ja Vastemõisas. Puudu on vähemalt pereõe teenusest Võhma linnas, tulenevalt eakate ja abivajavate isikute arvust linnas ja lähiümbruses. Hambaarsti vastuvõtt toimub Suure-Jaanis, Võhmas ja Kõos. Lahendada on vaja esmatasandi arstiabi kättesaadavuse jätkusuutlikkuse tagamine Võhmas ja Suure-Jaanis.. Eriarstide vastuvõtt toimuvad Põltsamaal, Viljandis ja Tartus. Erakorralise meditsiini osakond on olemas Viljandis.

Probleem on Tartusse eriarstideni jõudmisega: vahemaad pikad, ühistranspordi ühendus puudub, vastuvõtuajad tihti väga varastel hommikutundidel.

Terviseedendamise töö toimub koostöös lasteaedade, koolide, kohalike MTÜ-de ja perearstikeskustega ühistes tegevustes. Suuremat rõhku on vaja pöörata inimeste teadlikkuse tõstmisele õigest toitumisest, liikumise olulisusest ning vaimse tervise probleemide ennetamisest. Vaja on toetada koduõendusteenuse kättesaadavust.

Inimese tervise säilitamiseks ja parandamiseks võiks olla rohkem võimalusi saada erinevaid tervisteenuseid: erinevad massaažid, ravivõimlemine jmt.

Apteegid on Võhmas, Suure-Jaanis ja Kõpus. Piirkonnas tuleks mõelda ühe apteegi lahtioleku võimalusele ka ühel nädalavahetuse päeval.

Visioon

Vallas on rahulolevad, toimetulevad inimesed, kes väärtustavad tervist ja elavad sotsiaalselt turvalises ning hoolivas kogukonnas.

Strateegilised eesmärgid

1. Sotsiaalhoolekandeline abi andmine on korrastatud ja ühtsetel alustel.
2. Sotsiaalhoolekandeline abi on iseseisvat toimetulekut toetav, isikukeskne, vajaduspõhine, kättesaadav ja kvaliteetne.
3. Sihtgruppidele suunatud teavitustegevus ja ennetustöö on tulemuslik, inimesed on teadlikud abi saamise võimalustest.

4. Toimib lapsi ja peresid toetav lastekaitse- ja tugisüsteem, laste õigused ja heaolu on tagatud ning vanemaks olemine toetatud.
5. Sotsiaalvaldkonnas toimivad võrgustikud ja koostöö.
6. Perearstiteenus on kättesaadav, elanikkond on terviseteadlik.

Möödikud

- Töötuse määr on kuni 5%
- Teenustega rahulolu (tagasiside küsimine) kuni 75%
- Toimetulekutoetuse saajate hulk on vähenevas trendis
- Sotsiaalhoolekande seaduses sätestatud sotsiaalteenused on kättesaadavad

Tegevused

1. Sotsiaalhoolekandelise abi osutamise kordade ning teenuste osutamise aluste ümbervaatamine.
2. Uuringute läbiviimine sotsiaalteenuste ja -toetuste hindamiseks, planeerimiseks ning arendamiseks. Abivajaduse kaardistamine sihtgrupiti ning vastavalt abivajadusele sotsiaalteenuste osutamine ja arendamine.
3. Sotsiaal- ja toetavate teenuste arendamine, korraldamine ja osutamine elanikkonna toimetulekuraskuste ennetamiseks, sealhulgas kodus elamist toetavate teenuste ja asutushooldust ennetavate teenuste arendamine, vajadusel taristu väljaehitamine.
4. Võhma Päevakeskuse arendamine ja tegevuse toetamine, teenuste osutamine valla teiste piirkondade inimestele.
5. Üldhooldusteenuse, dementsetele hooldusteenuse ja eluruumi tagamise teenuse osutamiseks taristu renoveerimine või väljaehitamine.
6. Erinevatele teenustele ja vaba aja võimalustele ligipääsetavuse parendamine erivajadusega inimestele.
7. Projektide, tõenduspõhiste ja sotsiaalprogrammide elluviimine ja toetamine sotsiaalsete probleemide ennetamiseks ja lahendamiseks.
8. Sotsiaalhoolekande sihtgruppide toimetuleku soodustamisele suunatud vabatahtliku tegevuse toetamine.
9. Koostöö arendamine kogukondlike- ja vabaühendustega sotsiaalvaldkonna probleemide lahendamiseks, info levitamiseks ja teenuste osutamiseks.
10. Lastekaitse- ja sotsiaaltööspetsialistide koostöö tõhustamine lasteaegade, koolide ja teiste asutustega, perede ja laste võrgustiku (komisjoni) käivitamine ja töös hoidmine.
11. Alaealiste õigusrikkumiste ja koolikohustuse mittetäitmise ennetamine, taastava õiguse ja varajase märkamise põhimõtete järgimine.
12. Lapsevanematele ja last kasvatavatele isikutele vanemlust toetavate programmide ja koolituste võimaldamine.
13. Lapse kasvatamist, vanemlust ja perede/laste/noorte toimetulekut toetavate tugi- ja nõustamisteenuste osutamine ja arendamine.
14. Erialase võimekuse tõstmine, võrgustiku- ja meeskonnatöö arendamine. Supervisiooni, kovisiooni, enesetäiendamise ja tööalase toetamise võimaldamine tööalase kompetentsi säilitamiseks ja tõstmiseks.
15. Eri piirkondades esmatasandi tervishoiuteenuse (perearsti) kättesaadavuse toetamine, sealhulgas esmatasandi tervisekeskuse arendamine.
16. Tervist edendavate tegevuste toetamine ja võrgustike arendamine, inimeste teadlikkuse tõstmine tervise väärtustamisest.
17. Päevakeskuse rajamine Suure-Jaani.

6 Ettevõtluskeskkond

Valla ettevõtlusmaastik on suhteliselt mitmekesine. 01.01.2018 seisuga tegutses vallas 555 ettevõtet, neist 95% olid alla 10 töötajaga väikeettevõtted. Üle 50 töötajaga on kolm ettevõtet.

Kohalik omavalitsus tunnustab ettevõtjaid, andes igal aastal välja ettevõtlusauhindu.

Vallavalitsuse võimalused ettevõtluse arendamiseks on piiratud. Peamiselt toetab ettevõtluse arengut vallavalitsuse avatud ja professionaalne suhtlus ettevõtjatega ning kiire ja asjatundlik planeeringute menetlemine. Oluline on investoritele suunatud aktiivne teavitustegevus, sh ettevõtluseks loodud arenduspiirkondade ja tööstusaladega seotud võimaluste tutvustamine. Välja on arendatud Suure-Jaani tööstuspark, et pakkuda ettevõtjatele uusi arenguvõimalusi. Oodatud on uued kõrget lisandväärtust loovad töökohad.

Piirkonnal on suur turismipotentsiaal – valla territooriumile jääb osa Soomaa Rahvuspargist, kus on külastuskeskus, mitmed matka- ja õpperajad, lõkkekohad jm. Parika looduskaitsealal on vaatetorn ja õpperada. Hästi on välja arendatud Olustvere mõisakompleks ja kojad. Olulisemad vaatamisväärsused on Lõhavere linnamägi, Lahmuse mõis, Suure-Kõpu mõis, kirikud Kõpus, Pilstveres ja Suure-Jaanis, Pilstvere Kivikangur jm.

Visioon

Tegusad inimesed, kaasaegne taristu ja kvaliteetsed avalikud teenused on muutnud Põhja-Sakala valla hea mainega aktiivse ettevõtlusega piirkonnaks.

Strateegilised eesmärgid

1. Ettevõtluse arenguga lisandub valda uusi töökohti, ettevõtteid ja kasvab lisandväärtus ning keskmine töötasu.
2. Vallavalitsuse suhtlemine ettevõtjatega on avatud, asjaajamine ja planeeringute menetlus on kiire ning professionaalne.
3. Ettevõtjad on rahul valla poolt loodud, hooldatud ja kaasajastatud taristuga.
4. Suure-Jaani tööstusparki on leitud ettevõtjad.

Mõõdikud

- Ettevõtete arv vallas ja selle kasv
- Töökohtade arv ettevõtetes ja selle kasv
- Keskmine palk ettevõtluses
- Ettevõtjate rahulolu valla asjaajamise ja planeeringute menetlemisega
- Ettevõtjate rahulolu valla vastutusel oleva taristuga
- Tööstusparki täituvus

Tegevused

1. Tööstusalade ja ettevõtluspiirkondade arendamine.
2. Planeeringute ja asjaajamise professionaalsuse ja kiiruse tagamine.
3. Ettevõtjasõbraliku taristu rajamine, hooldamine ja kaasajastamine.
4. Ettevõtjatele suunatud teavitustegevus ja koostöö arendamine ettevõtjatega.
5. Ettevõtjate nõustamine ja teised teenused koostöös maakondliku arenduskeskuse jt organisatsioonidega.

7 Taristu ja elukeskkond

Valla territoorium on suhteliselt hästi kaetud teedevõrguga, mis on piisava tihedusega. Vallas on Maanteeameti teeregistri 2017. aasta andmetel kokku 315 km kohalikke teid, sellest on 279 km maanteid ja 36 km tänavaid. Kattega teid on kokku 71 km, sellest on 45 km maanteid ja 26 km tänavaid. Suure-Jaani tööstuspargi taristu ehitustööd lõpetati 2019. aasta lõpus. Kergkattega kohalikud teed vajavad lähiaastatel investeringuid, et vältida teekatte lagunemist. Mitmed kruusateed on mitterahuldavas seisukorras. Kruusateedel on teostatud tolmutõrjet. Talviti teostatakse kohalikel teedel lumetõrjet. Vallas asuvate riigiteede seisukord on kohati halb. Oluline on teede ja tänavate sõidetavuse ja liiklusohutuse tagamine. Koostöös Maanteeametiga on vaja jätkata kergliiklusteede ehitamist. Teedele investeringute kavandamisel on aluseks teehoiukava. Jätkata tuleb teedealuse maa munitsipaliseerimist ja tööle rakendada teeregister.

Suure-Jaani Haldus AS ja Võhma ELKO AS tegevusaladeks on tänavavalgustus, kaugküte, vesi ja kanalisatsioon ning haljastus. Nendel ettevõtetel on oluline roll valla energiapoliitika kujundamisel. Eesmärgiks on tagada pidev energiavarustus, keskkonnamõju vähendamine ja energia konkurentsivõimeline hind. Kaugküttesüsteemid on valdavalt rekonstrueeritud ja kaugküttepiirkonnad kehtestatud. Keskkonnateadlikkuse kasvades kasutab üha enam koduomanikke taastuvenergiat, samuti kombineeritud kütelahendusi. Kaasajastada tuleb valla soojamajanduse arengukava. Olemasolev tänavavalgustus on töökorras. Olulisel kohal on tänavavalgustuses nutikate lahenduste kasutusele võtmine kulude vähendamiseks.

Suuremate asustusüksuste vee- ja kanalisatsioonisüsteemid on rekonstrueeritud, vee kvaliteet on valdavalt hea.

Lahendamata on kvaliteetse joogivee kättesaadavus väiksemates piirkondades ja hajaasustuses. Nendeks tegevusteks on vaja jätkuvalt investeerida. Valla ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni arendamise kava on kehtestatud aastateks 2020-2032. Probleemiks on kasutusest välja jäänud puurkaevude ja geoloogiliste uuringute jaoks puuritud puuraugud, mille kaudu võib põhjavette sattuda reostus.

Vallale kuuluv elamufond on killustatud ja halva kvaliteediga. Riigi poolt loodud korteriühistutest paljud ei toimi, omanikutunne ja vastutus puuduvad.

Valla poolt on korraldatud transport õpilastele ja eakatele. Ühistranspordi arendamisel on oluline sõidugraafikute ja -liinide kohandamine elanike vajadustega ning suuremates asustusüksustes bussipeatuste valgustamine.

Põhja-Sakala valla jäätmekava määrab valla jäätmehoolduse korraldamise ja jäätmemajanduse arengusuunad pikemaks perioodiks. Jäätmekäitluse paremaks korraldamiseks on vald MTÜ Kesk-Eesti Jäätmehoolduskeskuse liige. Vallas toimub korraldatud jäätmevedu 2008. aastast. Elanikke teenindavad Võhma ja Suure-Jaani jäätmejaamad, toimib avalike konteineritega taaskasutusse suunatavate pakendite kogumissüsteem, kuid endiselt on probleemiks prügi ladustamine selleks mitte ettenähtud kohtadesse. Vaja on välja arendada võimalused jäätmete kompostimiseks Suure-Jaani ja Võhma jäätmejaamades.

Avalike haljasalade esmane hooldus on tagatud, mõned pargid vajavad korrastamist. Osade haljasalade hooldamine on keeruline: pinnad on ebatasased, takistustega, kividega jne. Lagunenud, maastikupilti kahjustavad ja kasutusest väljalangenud põllumajandus- ja tööstusehitised tuleks lammutada. Vallas tegutsevad kalmistud on hooldatud, maetute andmed osaliselt viidud HAUDI andmebaasi, kus hauaplatside üle arvestuse pidamine toimub elektrooniliselt.

Vald on panustanud kiire andmeside juurdepääsuvõrgu ehitamisesse. Mitmete küladele on kiire internetiühendus loodud, kuid endiselt on see teenus väga paljudele elanikele kättesaamatu.

Visioon

Puhta looduse, hea ligipääsetavusega ja arenenud taristuga piirkond võimaldab vallas elada ja töötada.

Strateegilised eesmärgid

1. Optimaalne ühistranspordikorraldus, tagatud on valla piirkondlike keskuste vaheline ühendus.
2. Kaasajastatud, keskkonnasõbralikud, nutikad ja energiatõhusad taristud. Tiheasustusalad on valgustatud.
3. Kogukonna turvatunne on tagatud.
4. Puhas ja inimsõbralik elukeskkond.
5. Keskkonnateadlikud vallaelanikud.
6. Kvaliteetne andmeside on kättesaadav kõigile valla elanikele.

Möödikud

- Mustkattega valla teede ja tänavate pikkus
- Rajatud kergliiklusteede pikkus
- Munitsipaalhoonete energiakulu vähenemine
- Kiire andmesidega liitunud majapidamiste arv
- Kaasatud abipolitseinike ja vabatahtlike päästjate arv
- Korraldatud jäätmeveoga liitunud majapidamiste arv

Tegevused

1. Valla liinivõrgu optimeerimine koostöös Viljandi transpordikeskusega, tagades valla erinevate piirkondade elanikele võimaluse pääseda keskusesse, tööle ja teenuste juurde.
2. Teedele ja tänavatele tolmuva katte paigaldamine ning kergliiklusteede ehitamine erinevate piirkondade ühendamiseks vastavalt teehoiukavale.
3. Avalike teede registri koostamine ja teemaade omandiküsimuste lahendamine.
4. Teede seisundi järjekindel parandamine ja teehooldevõimekuse suurendamine.
5. Uuenduslike ja tarkade lahenduste (kaugloetavad mõõtjad, targad valgustid jne) kasutamine taristu rajamisel ja renoveerimisel.
6. Kaugkütte piirkondade arendamine vastavalt soojamajanduse arengukavale.
7. Ühisveevärgi ja -kanalisatsioonisüsteemide rekonstrueerimise jätkamine vastavalt valla ühisveevärgi ja -kanalisatsiooniarendamise kavale.
8. Piirkonna keskkonnaseisundi hindamine, ohtlike lagununud hoonete likvideerimine, kompostimisväljakute rajamine vastavalt piirkondade vajadustele.
9. Haljasalade ja parkide korrastamine ning planeerimine hoolduskulude vähendamiseks.
10. Optimaalsete lahenduste leidmine valla omandis olevatele kinnistutele, hoonetele ja muule varale.
11. Elamufondi arendamine koostöös ettevõtjatega.
12. Korterühistute nõustamine.
13. Vabatahtliku tegevuse toetamine: abipolitsei, vabatahtlikud päästjad, Kaitseliit.
14. Kiire andmeside rajamise jätkamine koostöös arendajatega.
15. Kaaluda Sürgaverre ujumiskoha loomist.
16. Koolidesse ja lasteaedadesse jäätmete sorteerimise võimaluste loomine.
17. Tänavavalgustuse kaardistamine (sh lasteaiad, koolid, bussipeatused, kergliiklusteed, tiheasustusalade kõnniteed) ja tegevuste planeerimine.
18. Lisarahastuse leidmisel pilootprojekt „Olustvere - Suure-Jaani vaheline iseliikuv buss“.

8 Arengukava elluviimine, seire ja ajakohastamine

Vastutus

Kogu arengukava elluviimise, seire ja ajakohastamise lõppvastutus on vallavanemal.

Arengukava erinevate valdkondade elluviimise, seire ja ajakohastamise eest vastutavad järgmised vallavalitsuse teenistujad:

haridusvaldkond – haridusjuht;

noorsootöö- ja spordivaldkond -kultuurijuht;

kultuur, külaliikumine ja kodanikuühendused – kultuurijuht;

sotsiaalne turvalisus ja tervishoid - sotsiaalosakonna juhataja;

ettevõtluskeskkond - abivallavanem;

taristu ja elukeskkond - abivallavanem;

valla valitsemine – vallavanem;

eelarvestrateegia – finantsjuht;

arengukava koostamise korraldamine ja uuendamine – majandusosakonna- ja arendusjuht

Arengukava elluviimine ja seire

Arengukava viiakse ellu vallavalitsuse ja erinevate osapoolte koostöös. Arengukava elluviimiseks koostatakse igal aastal tegevuskava koos eelarvega ja esitatakse volikogule kinnitamiseks hiljemalt 1. detsembriks. Seire aluseks on arengukavas sõnastatud mõõdikud ja aasta tegevuskava. Seire läbiviimisel annavad spetsialistid mõõdikute põhjal hinnangu oma valdkonna arengule ja analüüsivad tegevuskava põhjal eesmärkide saavutamise tõhusust ning tegevuste tulemuslikkust. Spetsialistide esitatud valdkondlike kokkuvõtete põhjal koostab vallavalitsus aruande arengukava ja eelarvestrateegia täitmise kohta eelmisel kalendriaastal ning esitab selle hiljemalt 1. juuniks volikogule. Vajadusel esitatakse koos aruandega volikogule ettepanek arengukava muutmiseks. Arengukava ja eelarvestrateegia täitmise aruanne on kõige olulisem kokkuvõte vallavalitsuse tööst ning on aluseks valla järgmise aasta tegevuskava koostamisel.

Arengukava ajakohastamine

Arengukava ja eelarvestrateegia ajakohastamine toimub vastavalt arengukavade ja eelarvestrateegiate koostamise korrale. Ettepanekuid arengudokumentide muutmiseks saavad valla asutused, volikogu komisjonid, MTÜ-d esitada hiljemalt iga aasta 1. aprilliks. Vallavalitsus teeb ettepanekutest koondi ja esitab selle koos finantsvõimaluste analüüsiga juhtivkomisjonile aprillikuu jooksul seisukoha võtmiseks. Juhtivkomisjoni seisukohad on vallavalitsusele aluseks arengudokumentide muutmise eelnõu koostamisel. Eelnõu esitatakse volikogule esimeseks lugemiseks hiljemalt 10. augustiks. Volikogu kinnitab valla arengukava ja eelarvestrateegia muudatused määrusega hiljemalt 15. oktoobriks.